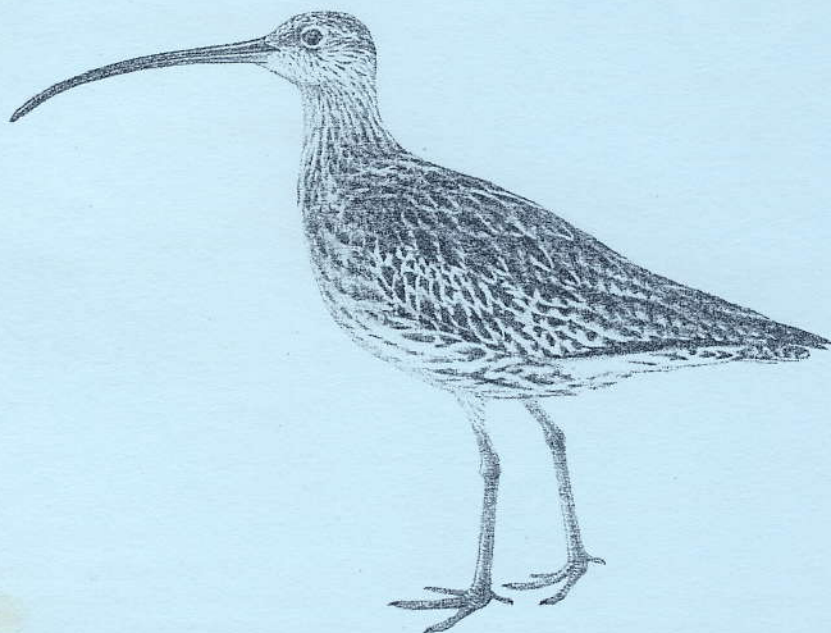

't Bieteutje

Driemaandelijks tijdschrift van
NATUURWERKGROEP MARKVALLEI
Jaargang 21 nr. 3 : juli - aug. - sept. 2002

BROSENS-PEETERS, J.
KERKSTRAAT 48
2328 HOOGSTRATEN

4

Afgiftekantoor : 2320 Hoogstraten
V.U. : Wim Verschraegen, Heilig Bloedstraat 6, 2320 Hoogstraten

Colofon

't Bieteutje is het kwartaalblad van **NATUURWERKGROEP MARKVALLEI**

Deze werkgroep vormt de koepel van de volgende verenigingen :

- * NATUURPUNT MARKVALLEI VZW
- * J.N.M. MARKVALLEI VZW
- * V.M.P.A. HOOGSTRATEN VZW
- * V.M.P.A. DE KLAMPER VZW
- * V.E.L.T. NOORDERKEMPEN VZW

Natuurpunt Markvallei VZW :

Voorzitter

Drej Oomen
Klein Eyssel 29 a
2328 Meerle
☎ 03/315.02.45 (☎ 0476/53.58.44)

Secretaris

Wim Verschraegen
Heilig Bloedstraat 6
2320 Hoogstraten
☎ 03/314.47.75 (☎ 0497/28.18.66)

Penningmeester

Jaak Brosens
Kerkstraat 48
2328 Meerle
☎ 03/315.74.41 (☎ 0495/26.74.41)

Werkgroep Beleid

Dimitri Van Pelt
Moerstraat 48
23203 Hoogstraten
☎ 03/314.35.14 (☎ 0476/90.72.49)

Werkgroep Natuurstudie

Stijn Leestmans
's Boschstraat 17
2320 Hoogstraten
☎ 03/314.37.84 (☎ 0479/93.21.12)

Werkgroep Reservaten en Ondervoorzitter

Jef Leestmans
Moerstraat 27
2320 Hoogstraten
☎ 03/314.60.14 (☎ 075/69.53.53)

Werkgroep Natuureducatie

Drej Oomen (zie hoger)

J.N.M. Markvallei VZW

Ingrid Brosens
Heilig Bloedstraat 6
2320 Hoogstraten
☎ 03/314.47.75 (☎ 0497/28.18.66)

V.E.L.T. Noorderkempen VZW

Jan Horsten
Grote Plaats 33
2323 Wortel
☎ 03/314.22.55

Leden van V.M.P.A., V.E.L.T. en van andere Natuurpunt- of JNM-afdelingen kunnen zich abonneren op 't Bieteutje door overmaking van 4 € op rekeningnummer 523-0453829-41 onv. Natuurpunt Markvallei, Kerkstraat 48, 2328 Meerle met vermelding van " 't Bieteutje 2002 ".

Heb je al eens gehoord van ...
de initiatiewerkgroep
INI's
initiatieleiden

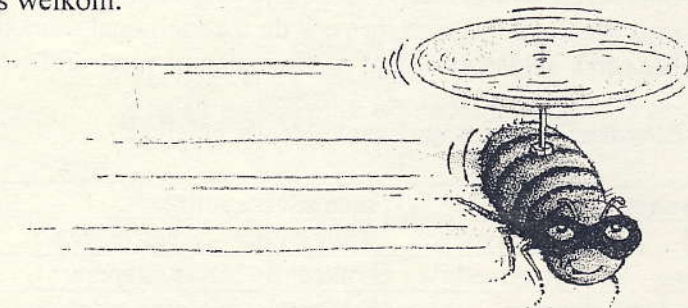
De initiatiewerkgroep is er voor alle leden van de JNM die zowat tussen de piepers en de leiding in zweven, of anders gezegd voor JNM-ers vanaf 12 jaar tot hun 16 jaar of nog langer als ze dat graag willen.

De initiatiewerkgroep doet minder spelletjes en maakt langere wandel- en fietstochten om nog meer van de natuur te ontdekken. Je kan er meer zelf opzoeken en er minder afstand tussen de INI's en de leiding.

De initiatiewerkgroep is nog maar net van start gegaan en we zijn nog maar met een kleine groep, maar wil jij ook eens proberen, kom dan zeker deze zomer naar één van de initiatie-activiteiten !!!

De juiste data vind je in de kalender en de activiteiten worden extra aangeduid met een INI-teken.

... en denk eraan het is niet omdat je graag eens de initiatiewerkgroep wil proberen, dat je niet langer naar de piepactiviteiten mag komen. Ook daar blijf je steeds welkom.

Wil je meer informatie dan mag je steeds aan de haren trekken van Tinne Segers of Loes Verbaeken !

Tinne Segers: Sluiskensweg 4 – 2321 Meer, tel: 03 315 88 06, e-mail:

tinneseegers@hotmail.com

Loes Verbaeken: Bergskén 9 – 2310 Rijkevorsel, tel: 03 314 71 85, e-mail:

loesseke@yucom.be

Beheer van weidevogelgebieden : Deel I

Vooraf:

Daar ik zelf geen wetenschappelijk onderzoeker ben, heb ik mij vooral gebaseerd op 3 werken:

- A. Beintema, O. Moedt, D. Ellinger 1995. Ecologische atlas van de Nederlandse weidevogels. Schuydt & Co, Haarlem
- H. Schekkerman 1997 Graaslandbeheer en groeimogelijkheden voor weidevogelkuikens. IBN-rapport 292/DGL-publicatie 102. Instituut voor Bos_ en Natuuronderzoek (IBN-DLO), Wageningen
- H. Schekkerman, A.J. Beintema & L.M.J. van de Bergh 1997, Mobiliteit van grutto's in de ruime jas. IBN-rapport 331, Instituut voor Bos_ en Natuuronderzoek (IBN-DLO), Wageningen

Daarnaast heb ik natuurlijk ook geput uit mijn jaren lange observaties van grutto en mijn bevindingen bij het monitoren van grutto's.

INLEIDING

Weidevogels is een typisch Nederlandse benaming, in ander talen heb je er zelfs geen naam voor.

Dit geeft al de eerste moeilijkheid aan:

Wat zijn weidevogels en wat niet? Waar leg je de grens?

Dat een grutto een weidevogel is, is voor de meeste nogal duidelijk maar wat met wilde eend, veldleeuwerik of roodborsttapuit en visdief.

Beintema, Moedt en Ellinger maakten volgende indeling:

primaire soorten	secundaire soorten
wilde eend – <i>Anas platyrhynchos</i>	wintertaling – <i>Anas crecca</i>
zomertaling – <i>Anas querquedula</i>	krakeend – <i>Anas strepera</i>
slobeend – <i>Anas clypeata</i>	bergeend – <i>Tadorna tadorna</i>
kuifeend – <i>Aythya fuligula</i>	patrijs – <i>Perdix perdix</i>
scholekster – <i>Haematopus ostralegus</i>	kwartelkoning – <i>Crex crex</i>
kievit – <i>Vanellus vanellus</i>	kwartel – <i>Coturnix coturnix</i>
wulp – <i>Numenius arquata</i>	meerkoet – <i>Fulica atra</i>

grutto – <i>Limosa limosa</i>	kluut – <i>Recurvirostra avocetta</i>
tureluur – <i>Tringa totanus</i>	kokmeeuw – <i>Larus ridibundus</i>
kemphaan – <i>Philomachus pugnax</i>	visdief – <i>Sterna hirundo</i>
watersnip – <i>Gallinago gallinago</i>	zwarte stern – <i>Chlidonias niger</i>
veldleuwerik – <i>Alauda arvensis</i>	paapje – <i>Saxicola rubetra</i>
graspieper – <i>Anthus pratensis</i>	roodborstapuit – <i>Saxicola torquata</i>
gele kwikstaart – <i>Motacilla flava</i>	grauwe gors – <i>Miliaria calandra</i>

Zoals je ziet heel duidelijk is dit niet.

Daarnaast maakt men nog een onderscheid tussen kritische soorten en niet-kritische.

Voor Vlaanderen kunnen we de tureluur, watersnip en grutto als kritisch beschouwen, terwijl de kievit, scholekster en wulp nog als niet kritisch te beschouwen zijn. In Nederland heeft men ook nog de kemphaan als kritische soort, voor Vlaanderen is deze al uitgestorven. In Duitsland beschouwt men de wulp als meest kritische soort.

Spreeken over beheer van weidevogels is dus zeer moeilijk. Alle soorten vergen ook niet een zelfde soort beheer. Toch heeft men in Nederland ondervonden dat wanneer men het beheer afstemt op de kritische soorten dat ook positief werkt voor de minder kritische soorten. Het afstemmen op te kritische soorten bleek niet te werken daar er dan teveel gebieden helemaal niet in aanmerking kwamen. Afstemmen op de minst kritische soorten zoals de scholekster leek ook weer zinloos. De grutto leek als indicator het meest geschikt, gebieden met hoge dichtheden grutto's zijn nooit slechte weidevogelgebieden en herbergen ook de meeste andere soorten weidevogels, voor Vlaanderen is dit nog meer uitgesproken. Langs de andere kant zijn gebieden zonder grutto's ook nooit echte goede weidevogelgebieden, ook scholekster en kievit doen het hier minder goed.

Daarom focus ik mij nu vooral op de grutto.

Ik herinner me nog goed dat wanneer ik zeer geboeid naar Frans Vera, een omstreden Nederlands bioloog, luisterde de man tot mijn grote verbazing zei: "dat hoe slechter het met de natuur gaat hoe beter het was voor de

grutto." Hij bedoelde daarmee dat intensieve landbouw gunstig is voor de grutto. Hij kreeg daarmee warempel ook nog applaus.

Ik dacht ondertussen dan moet het wel zeer goed gaan met de grutto in de streek van Hoogstraten, ik wist echter wel beter daar door inventarisaties uitgevoerd door de vogelwerkgroep van Hoogstraten duidelijk blijkt dat de grutto spectaculair achteruitgaat;

Maar ook in Nederland is nu paniek ontstaan omdat ook daar de gruttostand tot de helft is teruggevallen.

Weidevogel beheer is niet zo evident. Ze broeden over een groot gebied en meestal op landbouwgrond. Reservaten worden meestal aangeduid om hun floristische waarden en zelden om faunistische waarden en nog minder voor avifaunistische waarden laat staan voor weidevogels. Ook nu wordt er trots rondgebazuind "wij doen niet aan soortenbeheer" net alsof dit een scheldwoord of een belediging is. Ondertussen gaan de aantallen van verschillende soorten spectaculair achteruit.

Enkele Nederlandse gegevens:

De grutto heeft in de jaren 70 rake klappen gekregen en tussen 1990 en 2000 was er opnieuw een afname van 33%. Voor de tureluur heeft men twee derden moeten inleveren en voor watersnip en kemphaan was dit zelfs 90 tot 95% in nauwelijks tien jaar tijd. Voor soorten als veldleeuwerik en graspieper is dit dezelfde trend alleen valt dit voor minder mensen op.

Alhoewel er nog geen officiële Vlaamse cijfers zijn blijkt de grutto in Vlaanderen stand te houden. Bij monitoring in Hoogstraten blijkt er echter wel een achteruitgang van 40% op 13 jaar tijd bovendien blijken de restpopulaties gesitueerd te zijn op enkele nog natte weilanden waardoor de populaties extra gevoelig worden voor predatie door o.a. vos maar ook het omzetten van deze laatste percelen kan catastrofaal zijn.

WEIDEVOGELRESERVATEN JA OF NEE?

Sinds het begin van de weidevogelbescherming is er een stevige discussie geweest tussen integratie en segregatie. Tussen weidevogelreservaten en beheersovereenkomsten.

Daar weidevogels in zo een uitgestrekt gebied broeden is het bijna onvoorstelbaar dat men al deze gebieden als reservaat zou aanduiden. Met enkel beheersovereenkomsten halen we het echter ook niet, zeker niet voor de meest kritische soorten en ik denk hierbij vooral aan watersnip, tureluur, zomertaling maar ook grutto.

Een wisselwerking tussen deze twee beheerstrategieën is dus aangewezen.

Ondertussen streeft men in Nederland naar 100.000 ha weidevogelreservaat en nog eens 100.000 ha beheersovereenkomsten.

Meer en meer gaan stemmen op om wat men noemt het 'ruime jas' model te gebruiken, wat inhoudt dat men een mozaïek krijgt van kleine reservaten in gebieden met percelen met en zonder beheersovereenkomsten. Niet alle weidevogels vinden het prettig dat er grote oppervlakten en bloc op 15 juni gemaaid worden. Kleine verspreide reservaten is echter weer de grote taboe van de huidige generatie natuurbeschermers en -organisaties. Toch zullen we ons moeten afvragen of we onze "ideologie" niet moeten aanpassen aan de resultaten. Of anders gezegd indien blijkt dat voor weidevogels kleinere reservaten met daar rond beheersgebieden en gewone landbouwgrond beter is dan één uniform groot weidevogelreservaat dan moeten we dit doen. Laat staan dat in Vlaanderen een groot weidevogel reservaat al haalbaar of betaalbaar is. Bijkomend probleem in Vlaanderen is dat er in reservaatgebieden er een nultbemesting heerst en er strenge uitrijregels van toepassing zijn. Deze maatregelen zijn echter niet altijd aangewezen voor weidevogelbeheer. Voor de nultbemesting kan men wel een uitzondering verkrijgen door het in te schrijven in een beheersplan dit ligt natuurlijk zeer gevoelig bij landbouwers wanneer er in een reservaat kan bemest worden en op landbouwgrond in natuurgebied niet.

EEN MOZAIEK VAN MAATREGELEN EN BEHEERSGEBIEDEN

Dit lijkt wel de meest geschikte vorm voor weidevogels. Vroeger dacht men hoe meer bemesting hoe beter voor de weidevogels. Nu komt men er achter dat dit toch maar voor een gedeelte opgaat en er meer nadelen dan voordelen aan zijn. Een hogere bemesting geeft enerzijds wel een hogere regenworm productie tot een zeker maximaal plafond. De keerzijde hiervan is echter dat het gras ook sneller groeit en dat er dus eerder gemaaid gaat worden of het gras te vlug te hoog wordt.

Anderzijds geeft een hogere bemesting een vermindering van het aantal insecten wat dan weer vooral nadelig is voor de kuikens en dus voor de overleving van de soort.

Teveel wordt er gekeken naar het voedselaanbod voor volwassen vogels en te weinig naar het aanbod voor de kuikens terwijl dit toch meestal bepalend is. Zo keek men verwonderd op wanneer de korhoenstand plotseling ineens stortte terwijl er schijnbaar de laatste jaren niets veranderd was. Men hield er echter geen rekening mee dat de vogels die men nog zag allen oude vogels waren en dat er geen reproductie meer was omdat er niet genoeg insecten meer waren voor de kuikens. Hetzelfde kan gebeuren bij de weidevogels. Zelf heb ik geregeld vastgesteld dat grutto's hun jongen naar schrale wegbermen brachten, ik had daar niet onmiddellijk een verklaring voor, een veilige plaats was dit zeker niet. Mijn enige verklaring was dat er mogelijk meer insecten zaten in deze bermen. Dat grutto's hun jongen naar de meest insectenrijke percelen brengen is nu in verschillende rapporten bevestigd.

In het rapport "Mobiliteit van grutto's in de ruime jas" van Schekkerman et al. worden een aantal stellingen gedeponereerd.

- Bemesting geeft een verhoogd aanbod aan regenwormen en dus een verhoogd aanbod van het stapelvoedsel voor de oudervogels (geen overbemesting).
- De kwaliteit van grasland als nestelgebied voor weidevogels wordt hoofdzakelijk bepaald door veiligheid. Deze veiligheid wordt in gevaar gebracht door landbouwmachines (uitmaaïen) en vee (vertrapping). Verhoogde bemesting (intensivering van het landgebruik en de daarmee gepaard gaande ontwatering) heeft hier een negatief effect op. Nestelende vogels zijn gebaat bij een late maaidata, late inscharing van vee en lage veedichtheden. Vanaf het moment van het uitkomen van de eieren speelt de verstoring door machines en vee geen rol meer (tweede helft mei).
- De kwaliteit van grasland als voedselgebied voor weidevogelkuikens wordt in hoofdzaak bepaald door de toestand van de vegetatie. Voor de grutto geldt dat ongemaaid, bij voorkeur kruidenrijk grasland, de grootste dichtheden herbergt aan bovengrondse invertebraten, die het stapelvoedsel voor de kuikens vormen. Verhoogde bemesting en de daarmee samenhangende ontwatering en intensivering van het

grondgebruik, leidend tot een vroege maaidatum, hebben op verschillende manieren een negatieve uitwerking. In de eerste plaats worden er kuikens doodgemaaid. Voor gruttokuikens, die foerageren op in de vegetatie levende insecten, is gemaaid land ongeschikt; zij vinden hier weinig voedsel en dekking. Kuikens van kieviten *Vanellus vanellus* voelen zich juist aangetrokken door pas gemaaid of afgegraasd land; zij foerageren op de fauna die zich juist op of net in de bodem bevindt. Voor hen heeft vooral ontwatering negatieve effecten, doordat als gevolg hiervan regenwormen zich vroeger in het seizoen in de diepere bodemlagen terugtrekken. Vanaf het moment dat de jongen vliegvlug worden, speelt maaiactiviteit geen rol meer (tweede helft juni).

Je ziet dat deze drie stellingen al tegenstellingen vormen voor het beheer. Indien er verschillend beheerde percelen in een gebied aanwezig zijn (mozaïekstructuur) kunnen aan alle behoeften voldaan worden: volwassen vogels kunnen voedsel zoeken op percelen waar zij niet broeden; gezinnen met kuikens kunnen zich verplaatsen naar die percelen waar op dat moment het meeste voedsel aanwezig is. Broeden gebeurt voor de grutto op die percelen die traditioneel laat gemaaid of beweid worden.

Deze stellingen werden aan experimenten en studies getoetst van de 14 conclusies van boven vermeld rapport wil ik er zeven weergeven die van belang zijn voor het beheer van weidevogelgebieden de andere hadden betrekking op het onderzoek.

- Grutto's mijden bij het nestelen percelen die op het moment van de nestplaatskeuze beweid worden.
- Percelen met, in de voorgaande jaren, een uitgestelde maaidatum hebben een duidelijke voorkeur bij de nestplaatskeuze van grutto's;
- Percelen met een uitgesteld maaidatum hebben een duidelijke voorkeur bij de terreinkeuze van rondtrekkende gruttofamilies met kuikens.
- Percelen onder niet beperkt beheer kunnen ongeschikt zijn als broedterrein voor de grutto's, maar maken wel deel uit van de territoria c.q. voedselgebieden van grutto's die op nabijgelegen beheerspercelen (veilig) broeden.
- In het proefgebied verplaatsten gruttofamilies met kuikens zich doorgaans dagelijks hemelsbreed 100-200 m.

- In het proefgebied zwierven gruttofamilies doorgaans rond in een gebied met een straal van 400 m rond de geboorteplaats. Eén familie begaf zich tot 1200 m van de geboorteplaats.
- De effectiviteit van nestbescherming, hetzij door middel van vrijwillige weidevogelbescherming, hetzij door resultaatbeloning, zou met name voor de grutto mogelijk kunnen worden verhoogd door betere overlevingskansen te scheppen voor de kuikens. Hiertoe zou in alle gevallen gezorgd moeten worden voor nabijgelegen percelen met een uitgestelde maaidatum. Voor het bepalen van optimale afstanden is vervolgonderzoek nodig, maar een voorlopige adviesafstand zou kunnen zijn ten hoogste 200-400 m tussen beschermde nesten en ongemaaide percelen.

In het volgende nummer van het Bieteutje wordt het voedselaanbod voor weidevogels besproken en volgen er conclusies en aanbevelingen met betrekking tot weidevogelbeheer.

Jef Leestmans

GEZOCHT : Kuisploeg !

Het onderhoud van het Jan Spannenburgmuseum vraagt van ieder van ons een kleine inspanning of van enkelen is voor enkelen onder ons een hele karwei. We hadden daarom gedacht een kuislijst op te maken.

Het is de bedoeling dat er maandelijks een groepje is van twee mensen om eens te vegen, ev. dweilen in de winter, de toog schoon te maken, ... Eén of twee keer per jaar zullen we dan allemaal samen helpen aan de grote kuis: de kasten grondig uitkuisen en schikken, oude folders wegdoen, schuren, ...

Iedereen die wil helpen kan zich opgeven bij Ria Brosens:

Tel: 03 315 74 41 of 0495 26 74 41

e-mail: j.brosens@pi.be

postduif : Kerkstraat 48 – 2328 Meerle

Dit artikeltje is eigenlijk een oproep naar een oplettender kijken naar de Hazelworm (*Anguis fragilis*), een pootloze hagedis met een verborgen levenswijze. Het is echter een beestje dat naar mijn gevoel op meerdere plaatsen in de Markvallei valt aan te treffen. Tot nu toe hebben we enkele verspreide waarnemingen tussen de Gouverneursbossen en Smisselbergen. Waarom zou het diertje dan niet voorkomen op de gehele lijn Elsakker, Smisselbergen, Wortel Kolonie, Merksplas Kolonie ? Een echte drukke weg die als barrière kan dienen ligt er enkel tussen Wortel Kolonie en Merksplas Kolonie en de agrarische stukken tussen deze complexen zijn daar over het algemeen niet ongeschikt voor deze dieren. Het zijn echter onopvallende wezentjes die maar al te vaak aan onze aandacht ontsnappen. Vandaar dit schrijfseltje met een korte beschrijving, een beschrijving van het biotoop en de levenswijze en wat de beste manier is om het diertje te vinden.

Beschrijving : Deze pootloze hagedis heeft een slangachtig uiterlijk maar is het zeker niet, een duidelijk onderscheid bevat de mogelijkheid tot het verliezen van de staart en de beweegbare oogleden (een slang heeft deze niet.) De volwassen diertjes zijn meestal een dertigtal cm lang. Hiermee bedoel ik de totale lengte, van het begin van de kop tot het puntje van de staart. Er zijn al beestje waargenomen die een dikke 10 cm groter waren maar dat zijn uitzonderingen. De volwassen dieren hebben een egale bruine of grijze kleur. De overgang van de kleine kop naar de romp en van de romp naar de staart zijn niet duidelijk.

De jonge diertjes zijn een 7 tot 10 cm en zijn aan de bovenkant fel bruin- of zilverachtig met een donkere streep over de rug. De donkere flanken en buik zijn opvallend duidelijk afgelijnd t.o.v. de lichte bovenkant.

Eigenlijk kan de determinatie niet echt voor een probleem zorgen. Als met een ietsiepietsie van reptielen afweet kent men het diertje wel.

Biotoop: Hazelwormen komen bij ons meestal voor in bossen. Vochtige bossen hebben de voorkeur. Een rijke vegetatie is ook belangrijk voor de dieren. Bij ons komen ze (volgens de literatuur) het liefst voor in loof- en gemengde bossen, ook in broekbossen. De overgang tussen bos en open

vegetatie, het liefst grasland is ideaal om zo'n beestje te spotten. Houtkanten (die breed genoeg zijn) vormen dan ook een ideale verbinding tussen twee boscomplexen. Ook in wegbermen komen de dieren graag. Vele dieren worden dan ook wel eens het slachtoffer van een michelinbandje als ze eens even gaan kijken wat asfalt nu wel is.

Levenswijze : Men kan zich dan natuurlijk afvragen wat zo'n hazelworm nu de ganse dag uitspookt. In de winter is dat niet zo veel, dan gaat hij zoals al onze reptielen een tukje doen. Wordt het echter warmer half maart dan worden de mannetjes wakker gevolgd door de wijfjes met een paar weken vertraging. Rond april beginnen de diertjes aan de voortplanting te denken. Hier houden ze zich mee bezig tot begin juni. Ze zoeken daar een beschut plaatsje voorop onder een stronk of steen. Het mannetje bijt het wijfje in de nek en kronkelt zijn lichaam rond dat van het wijfje. Het zijn echte doorzetters, er zijn paringen waargenomen van meer dan 20 uur.

Een 3 maanden later is het dan zo ver en baart het wijfje een 10tal jonge hazelwormpjes. Ik zeg wel baren, en niet leggen want hazelwormen zijn levendbarend. Eigenlijk eierlevendbarend zoals de levendbarend hagedis (*Lacerta vivipara*). Dat eierlevendbarend zijn is een trucje om onze (naar reptielen maatstaven) koudere zomers te omzeilen. I.p.v. de eieren warm te laten houden door de omgeving houden deze dieren hun eieren warm door in de zon te gaan liggen en ze eigenlijk zo een beetje uit te broeden. (Het enige reptiel bij ons dat echt eieren legt is de ringslang (*Natrix natrix*) die zoekt dan zoiets als dampende en gistende mesthopen op om haar eieren te leggen).

Hazelwormen hebben een verborgen levenswijze en komen vooral uit hun schuilplaats na regen of tijdens de schemering om te jagen. Ze eten voornamelijk zeer snelle dieren zoals naaktslakken en regenwormen. Als er toch iets sneller voorbij komt zoals spinnen en insecten zal hij deze ook proberen te grijpen en consumeren. Zelf moeten ze het meest oppassen voor egels en verschillende vogels (fazanten zijn een kei in hazelworm eten.) Als verdediging reageren hazelwormen nogal heftig en agressief en durven hun staart afwerpen, dit doen ze nogal snel, veel sneller dan de andere inheemse hagedissen.

Hoe waarnemen : Daar de diertjes een verborgen levenswijze hebben zijn ze voornamelijk aan te treffen onder stenen, stronken, schors e.d. Gericht

zoeken is dan meestal ook een intensieve bezigheid. De dieren zijn ook wel zonnend aan te treffen. Dit zonnen doen ze ook wel vanuit een schuilplaats, van onder een steen of stuk schors dat in de zon ligt, hoeven ze hun schuilplaats niet te verlaten. Ook worden regelmatig dode dieren gevonden op de weg.

Wat ik eigenlijk via dit artikeltje voorstel is dat, wanneer je nog eens in een bos aan het wandelen bent, eens een stronk of steen omdraait om te kijken wat er onder zit, meer niet. Dit is eigenlijk ook een zeer leuke bezigheid, er kan van alles onderzitten. Dat gaat van een wormke en spinneke tot een hazelwormke en bosmuizeke. Veel plezier ermee en laat maar iets weten als je er eentje gevonden hebt.

Bart Hoeymans

Bibliografie:

- Verspreiding van amfibieën en reptielen in Vlaanderen (Dirk Bauwens & Katja Klaus) –De Wielewaal (1996)
- De Amfibieën en reptielen van de Nederland, België en Luxemburg (Max Sparreboom) – A.A.Balkema (1981)

OPROEP

Wie nog mee wil gaan op het fantastische **JNM-KAMP** van 22 tot 28 juli 2002 en nog niet ingeschreven en betaald heeft dient dit zo snel mogelijk te doen !!!

Inschrijven kan je bij Wim Aerts:

Tel: 014 65 25 10 (en deze keer het juiste nummer)

e-mail: w.aerts@europe.com

postduif: Fonteinstraat 1 – 2300 Turnhout

Betalen doe je door € 75 over te maken op rekeningnummer
414-6083721-14 van JNM-Markvallei

Vissen van het Merkske

In het ledenblad van Mark en Ley las ik dat er een dwergmeerval gevangen was in het Merkske en dat dit volgens hen een eerste exemplaar zou zijn. Niet dus.

Dwergmeervallen zitten al jaren in het Merkske en de Noordermark (bijrivier van het Merkske).

Als bengel ging ik nogal eens mee vissen (met de strop op snoek en met de waai (een soort net dat wadend door de rivier wordt geduwd en later zelfs enkele keren met de lijn). Ik herinner me de dwergmeervallen of katvissen zoals wij zegden voor 3 redenen :

1. ze waren lekker.
2. ze waren een pest om vast te pakken omdat ze zo'n verdomd scherpe stekels aan de borstvinnen hadden.
3. het is de enige vis die ik ooit met de lijn gevangen heb (ik hield de lijn even vast terwijl mijne nonkel even wat water moest lozen).

Er zijn twee soorten dwergmeervallen in Vlaanderen, beide afkomstig uit Amerika : * De Bruine Amerikaanse Dwergmeerval komt plaatselijk in Vlaanderen en Noord Brabant voor.

* De Zwarte Amerikaanse Dwergmeerval is veel zeldzamer en zou vroeger hier ook hebben voorgekomen.

De determinatie van de twee soorten is niet zo eenvoudig, Door Johan Coeck, een visserijbioloog werden er eens een aantal exemplaren opgestuurd naar twee verschillende Amerikaanse specialisten in dwergmeervallen. De ene identificeerde ze allen als Bruine Dwergmeerval terwijl de andere ze allen als Zwarte determineerde.

Ik ga mij hier dus niet uitspreken over de juiste soort die in Het Merkske voorkomt/kwam. Een min of meer betrouwbaar determinatie kenmerk zou zijn dat de borstvinstekels bij de Bruine Dwergmeerval sterk getand zijn en bij de Zwarte slechts zwak tot niet getand. Het enige echte onderscheid zou zitten in het aantal branchictenieën (benige uitsteeksels op de voorzijde) van de eerste rechter kieuwboog. (17 tot 20 bij de zwarte en

slechts 13 tot 16 bij de bruine). Het enige dat ik met zekerheid weet is dat de katvissen die ik mij herinner zwart waren.

De soort kwam in heel het Markbekken voor en vooral in het Merkske. Dit kan je ook nalezen in de Atlas van de Vlaamse Beek- en Riviervissen (Vandelannoote en andere, 1998).

Hierin wordt gesteld dat de Zwarte Dwergmeerval niet meer gevonden is in Vlaanderen en dat de bruine nog gevonden is in de Beneden-Zeeschelde te Doel, in de beide Netebekkens in de Demer en in de bekkens van de Mark, de Bosbeek, de Zijpbeek en de Aabeek. Verder komt hij voor in enkele natuurreservaten, nl. de Zegge (Lichtaart), de Kooldries (Brecht) en in het Zwart Water (Turnhout). In de Kooldries tracht men hem al jaren tevergeefs te verdelgen.

In Nederland komt hij in enkele beken in Noord Brabant en Limburg, Het Hollans plassengebied en in de wateren rond Amsterdam (De Nederlandse Zoetwatervissen van de OVB) .

De Dwergmeerval wordt hier zelden groter dan 25 cm terwijl hij in Amerika tot 45 cm groot wordt. Hij voedt zich vooral met insectenlarven, slakjes, visjes en soms plantendelen.

Het Merkske stond bekend als één van de visrijkste riviertjes in Vlaanderen. Dit was het geval tot de vervuiling optrad van eerst de industriezone van Weelde-Statie wanneer een leerververij de rivier dagelijks een ander kleurtje gaf. Dit was in de begin jaren 70. Later kwam er de vervuiling bij van het zuiveringsstation Zondereigen en de vermessing door de landbouw.

Ondertussen is de Waterkwaliteit terug verbeterd maar belet het stuwte op het Merkske te Castelné dat er terug vis optrekt. (Onder mijn persoonlijke druk in het Grensoverschrijdend Stroomgebiedcomité van de Mark gaan de Nederlanders dit stuwte trouwens verwijderen en worden ook de Belgische stuwen op de Mark verwijderd, hier is zelfs de afdeling Water vragende partij)

Ik heb mij jaren afgevraagd waarom op de bovenloop van de Mark veel minder vis voorkwam dan op het Merkske. Door naar Hoogstraten te

verhuizen heb ik dat antwoord gevonden. De stuw van de watermolen aan de Bosuil is al jaren een onneembare hindernis voor vissen. Dit betekent dat wanneer er vervuiling optreedt en vissen stroomafwaarts vluchten, zij niet meer terug konden. Ook kopvoorn en snoek die stroomopwaarts trokken om te paaïen konden deze hindernis niet nemen. Dit is dus hetzelfde probleem als nu met de stuw te Castelné.

Voor de volledigheid een overzicht van de soorten die vroeger voorkwamen :

Driedoornige Stekelbaars
Tiendoornige stekelbaars
Kleine Modderkruiper
Bermpje
Grondel (Zandjanneke)
Giebel
Karper
Blankvoorn (blik, blijk)
Rietvoorn
Kopvoorn (meulder) (In het Merkske waarschijnlijk één van de laatste
autochtone populaties, geen visuitzetting)
Vetje
Brasem
Kolblei
Zeelt (Lauw)
Paling
Baars
Snoek (paaigronden aan de ondergelopen weiden van het Moer)
Kwabaal (Lomp)
Bruine/Zwarte Dwergmeerval
Rivierdonderpad
Alver (Schietkerke)
Winde
Serpeling
Pos (Keusterkopke)
Beekprik?

Jef Leestmans
(ex visserijwachter)
(ex illegaal Merkske visser)
(ex en recent Merkske zwemmer)

Laura & Mirthe

Voor dit interview ging uw reporterke op bezoek bij Geert en Katrien, de trotse ouders van Laura en Mirthe die het levenslicht zagen op 25 mei.

- Reporterke :* Dag mijnheer en mevrouw Brosens-Knaeps of zeggen de kleintjes nu al mama en papa, moe en va, mams en paps, moeder en vader of moeke en vake ?
- Geert & katrien :* Mama en papa lijken ons het meest van deze tijd.
- Reporterke :* En zijn de ouders gelukkig met de jonge spruiten ?
- Mama en papa :* Onnozele vraag!
- Reporterke :* Laten ze jullie van een voldoende nachtrust genieten ?
- Mama en papa :* Nog niet echt, af en toe vergeten ze het wel eens om ons wakker te houden maar dat is zelden.
- Reporterke :* Kan je ze eigenlijk uit elkaar houden ? Wat zijn de verschillen ?
- Mama en papa :* Ja, natuurlijk wel. De grote verschillen zijn het hoofdje en hun gedrag. Ze hebben elk hun eigen karakter.
- Reporterke :* Tellen ze al af om JNM-sterkes te worden of mogen ze daar niet naartoe ?
- Mama en papa :* Dat hangt er vanaf wie er dan leiding is, ze moeten wel nog eerst leren lopen.
- Reporterke :* Komen ze eigenlijk uit de kool of zijn het er van de ooievaar ? Maw zit de PWG of de VWG er voor iets tussen ?
- Mama en papa :* Omdat we onze dochters niet graag een 'plant' noemen laat het ons dan maar op de ooievaar houden.
- Reporterke :* Was het 1 ooievaar of werden ze door 2 gebracht ?
- Mama en papa :* Eén ooievaar met twee koppen.
- Reporterke :* Trekken ze op de mama of de papa ?
- Mama en papa :* Op elkaar, het is dan ook een tweeling.
- Reporterke :* Zijn jullie met jullie dubbele buggy TDI al 't veld ingetrokken ?

Mama en papa :

Reporterke :

Neen, enkel de straten van Meerle onveilig gemaakt
Vind je dat er in navolging van de PWG, VBWG,
ZWG, ARWG, ... ook een babyWG dient opgericht
te worden ? En zo ja wat moet de taak zijn van deze
WG ?

Mama en papa :

Misschien is zo een babycrèche wel een leuk idee,
maar dan hebben we nog wel meer leden nodig hé !
(Je mag dit begrijpen als een hint!)

Reporterke :

Eum, heb je nog iets te melden aan onze miljoenen
lezers ?

Mama en papa :

Ze zijn geweldig schattig en lief maar helaas niet te
koop. Over een avondje in bruikleen valt te
onderhandelen, tenminste als wij weg zijn of zoiets.

Reporterke :

Dank u voor dit interview en veel succes met jullie
(b)engeltjes !

*Uw reporterke,
Wim Verschraegen*

Conservators :

De Halsche Beemden (Mind.)

Tom Verschraegen
Abelenstraat 11/2
3500 Hasselt
☎ 0486/28.50.96

Aschputten (Meer)

Bart Hoeymans
Sint Clemensstraat 8
2322 Minderhout
☎ 03/314.48.48

Frankenberg (Meer)

Gie Segers
Sluiskensweg 4
2310 Meer
☎ 03/315.88.06

Jan Spannenburgmuseum

Jaak Brosens
Kerkstraat 48
2328 Meerle
☎ 03/315.74.41

PiepWerkGroep (Pi.W.G.) JNM

Leen Segers
Sluiskensweg 4-
2310 Meer
☎ 03/315.88.06

Hoofdredacteur 't Bieteutje :

Wim Verschraegen
Heilig Bloedstraat 6
2320 Hoogstraten
☎ 03/314.47.75 (☎ 0497/28.18.66)
ingridwim@hotmail.com

Contactpersonen deelwerkgroepen van Werkgroep Natuurstudie :

VogelWerkGroep (V.W.G.)

Bart Hoeymans (zie hoger)

ZoogdierenWerkGroep (Z.W.G.)

Dimitri Van Pelt (zie hoger)

PlantenWerkGroep (P.W.G.)

Jack Govaerts
Donckstraat 12
2321 Meer
☎ 03/315.71.85

Amfibieën-, Reptielen en Vissen WerkGroep (A.R.V.W.G.)

Bart Hoeymans (zie hoger)

Vieze BeestjesWerkGroep (V.B.W.G.) of Werkgroep Ongewervelden

Wim Verschraegen (zie hoger)

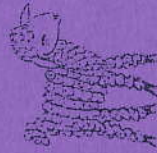

NATUURWERKGROEP
MARKVALLEI

Reservatenfonds Markvallei : 035 - 1758415 - 40

Piepteutje

Speciaal voor onze piepertjes

Het is vakantie!

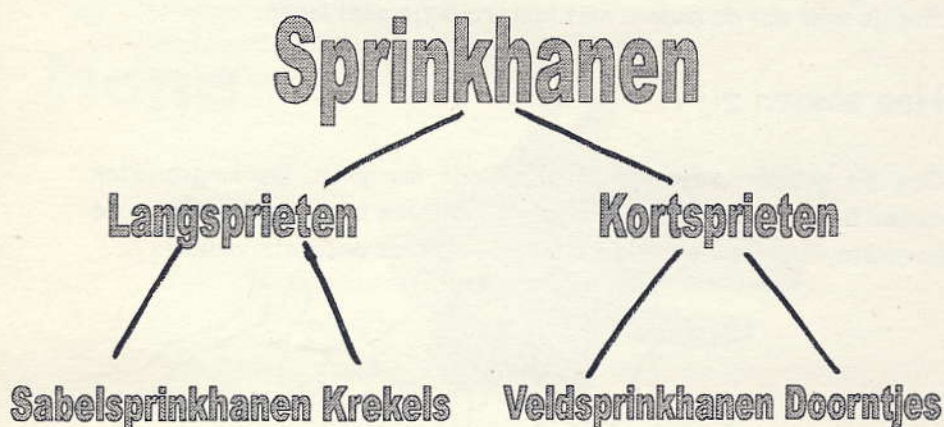
Liefste piepertjes,

Wanneer jullie deze piepteut in handen krijgt is het waarschijnlijk al vakantie. Eigenlijk heel stiekem is het op het moment dat ik dit typ nog geen vakantie. Ik moet zelfs nog gaan leren. Ja, ik heb nog examens, maar gelukkig kan ik uitkijken naar deze zomervakantie. Ik ben er zeker van dat jullie je ook allemaal gaan amuseren deze zomer, zeker die mee op kamp gaan. Maar de rest ook wel denk ik. Moest je eens een rustig momentje hebben zoals nu blijkbaar anders ben je dit niet aan het lezen zijn (of het moest zijn dat je er vliegertjes van aan het vouwen bent), kun je eens rustig deze piepteut doorlezen. Ik hoop dat ik jullie deze keer weer wat heb kunnen bijleren. Zoals jullie nogal snel zullen merken heb ik in deze piepteut de sprinkhanen eens in de kijker gezegd. Ik heb in ieder geval veel geleerd met de artikeltjes te schrijven. Wisten jullie bijvoorbeeld dat sprinkhanen ook slakken kunnen eten. Natuurlijk niet allemaal, maar dat zul je nog wel lezen (of niet als dit papiertje nu door de lucht suist als vlieger).

Sprinkhanen

Iedereen heeft al eens een sprinkhaan gezien of gehoord, maar wat zijn sprinkhanen nu juist weer? Ik hoop jullie meer duidelijkheid te brengen in dit artikeltje over sprinkhanen.

Sprinkhanen horen bij de klasse van de insecten. De insecten zijn een grote klassen met vele groepen die we orden noemen. De sprinkhanen zijn een aparte orde net als de kakkerlakken, Wandelende takken en nog vele andere. Sprinkhanen kunnen we dan weer in 2 groepen verdelen: de Langsprieten en de Kortsprieten. Deze zijn nog eens onderverdeelt, zoals je hier onder kan zien.

Waarom zingen Sprinkhanen ?

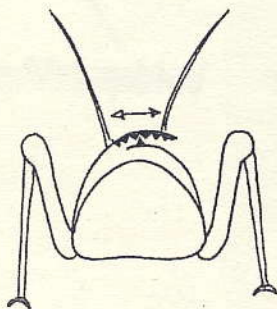
We hebben allemaal al wel eens een sprinkhaan gehoord. We kennen allemaal het getsjirp als we langs een grasland wandelen. Maar waarom maken deze beestjes deze geluiden. Dit heeft verschillende redenen. De mannetjes tsjirpen meestal alleen maar om te laten merken dat ze er zijn. Als er vrouwtjes zijn die geïnteresseerd zijn in een mannetje kan het wel eens zijn dat ze terugroept.

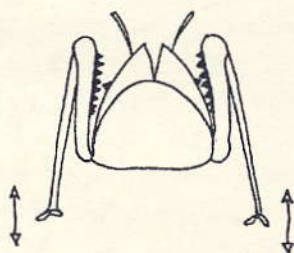
Dan gebeurt het wel eens dat ze elkaar gaan zoeken. Als twee mannetjes in de buurt van elkaar komen, gaan ze elkaar in insectentaal uitschelden. Zij kunnen elkaar niet zo goed verdragen. Stel je voor dat de andere met hun vrouwtje gaat lopen.

Hoe zingen zij ?

Ook dit gebeurt weer op verschillende manieren. De langsprieten maken het geluid met hun vleugels. Er zit een soort kammetje op de bovenste vleugel en een klein uitsteeksel op de onderste vleugel.

De kortsprietten hebben een andere manier om geluid te maken. Zij maken het geluid met hun poten en hun vleugels. Het kammetje zit bij hun aan de poten en het uitsteekseltje langs de randen van de vleugels.

Wat eten sprinkhanen ?

Sprinkhanen lusten veel, maar veldsprinkhanen zijn vegetariërs. Sommige sprinkhanen eten af en toe ook ongewervelde dieren, zoals bijvoorbeeld slakken of andere insecten. Dan is er ook nog de boomsprinkhaan en hij is een echte vleeseter. Sprinkhanen kunnen dus gras, kruiden, bladluizen, schimmels, insecten, kruimels, mossen en nog vele andere eten.

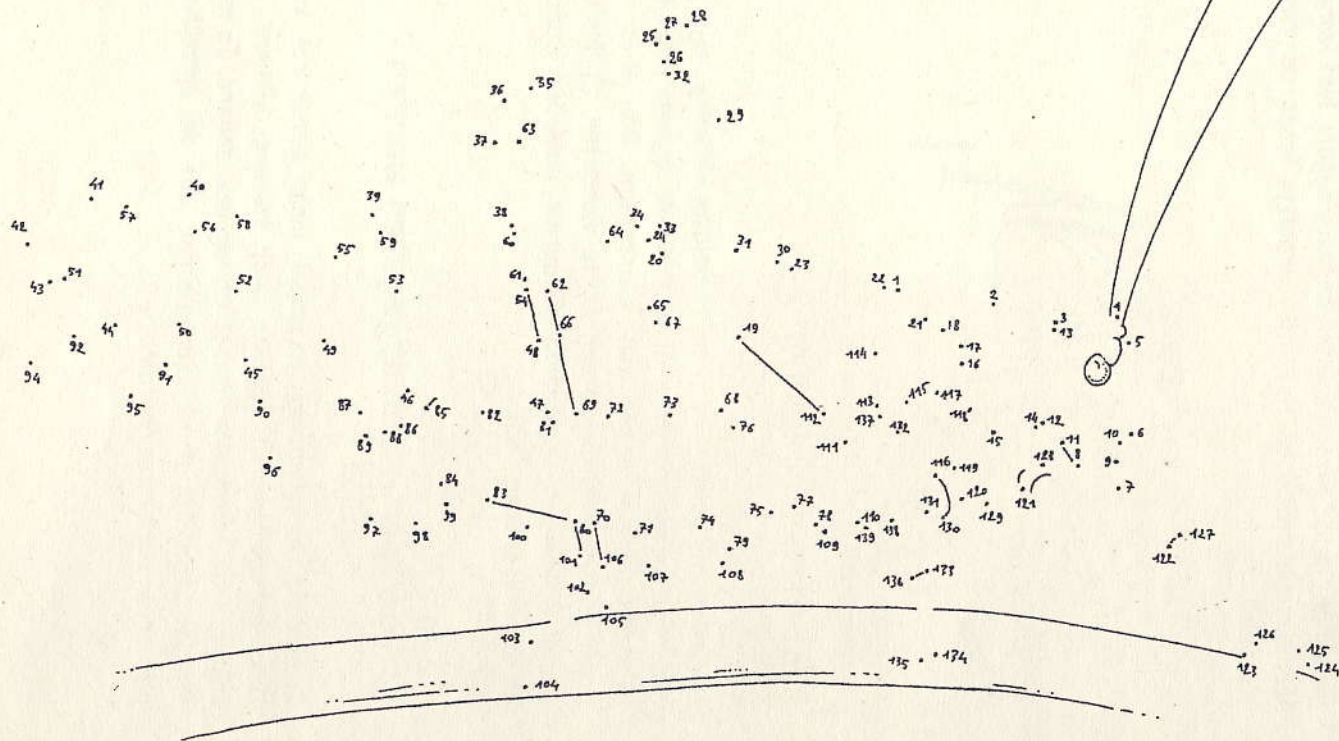
Kan de sprinkhaan opgegeten worden ?

Inderdaad de sprinkhaan eet veel, maar wordt ook veel gegeten. Deze springer wordt gegeten door spinnen, kikkers, spitsmuizen, vogels, hagedissen, vleermuizen en nog vele andere. Je moet nie bang zijn, er zijn wel zoveel sprinkhanen dat de sprinkhaan niet zal uitsterven door deze roofdieren.

Je moet de puntjes met elkaar verbinden en als alles goed is krijg je dan een diertje te zien.

Wat dier is dit?

ACTIVITEITENKALENDER

zaterdag 6 juli 2002

FIETSTOCHT BELS LIJNTJE

We fietsen vandaag naar het Bels Lijntje en het Turnhouts Vennengebied.

Waar ? Wanneer? 9u. lokaal, terug 18 u. Pick-nick en fiets meebrengen.

Verantwoordelijke: Ingrid Brosens (03 314 47 75)

Organisatie: JNM Markvallei

zondag 7 juli 2002

WANDELING HALSCHE BEEMDEN

Onze maandelijkse wandeling gaat dit keer naar ons eigen reservaat.

Waar ? Wanneer? 9 u. Kapelletje Hal

Verantwoordelijke: Jack Govaerts (03 315 71 85)

Organisatie: Natuurpunt Markvallei

zaterdag 13 juli 2002

AVONDWANDELING DE KROCHTEN

In plaats van de aangekondigde zoektocht naar nachtzwaluwen, trekken we deze avond naar het grensgebied tussen Maxburg en Zundert.

Waar ? Wanneer? 19.30 u. Lokaal Karel Boomstraat

Verantwoordelijke: Jack Govaerts (03 315 71 85)

Organisatie: Natuurpunt Markvallei

22-28 juli 2002

JNM KAMP

Dit jaar trekt de JNM op kamp naar Torgny.

zondag 4 augustus 2002

WANDELING DE MOSTEN

De maandelijkse eerste zondag wandeling gaat deze keer naar de Mosten.

De gelegenheid om kennis te maken met de gronden die we hier hebben.

Waar ? Wanneer? 9 u. Parking visclub aan de Mosten.

Verantwoordelijke: Jack Govaerts (03 315 71 85)

Organisatie: Natuurpunt Markvallei

9 en 10 augustus 2002

ANTILLIAANSE FEESTEN

zaterdag 17 augustus 2002

DAGACTIVITEIT JNM

We maken er vandaag een extra lange en fijne dag van.

Waar ? Wanneer? 6 u. Casino in Wortel Kolonie met fiets. Einde: 22 u.

Verantwoordelijke: Piepwerkgroep JNM

We moeten geen eten meebrengen voor deze dag, maar we moeten wel voor 10 augustus inschrijven bij An Bartholomeeusen (03.314.13.39)

donderdag 22 augustus 2002

PLANTENWANDELING

Deze avond trekken we voor de derde keer naar de Frankenberg.

Waar ? Wanneer? 19 u. Vredesboom Meer

Verantwoordelijke: Jack Govaerts (03 315 71 85)

Organisatie: Natuurpunt Markvallei

zaterdag 24 augustus 2002

JNM WATERONDERZOEK

In het kader van de Grabbelpas organiseert JNM vandaag een water-onderzoek. Natuurlijk zijn alle JNM-ers welkom, ook zonder grabbelpas.

Waar ? Wanneer? 14 u. Kapel Hal. Einde 17 u.

Verantwoordelijke: Ingrid Brosens (03 314 47 75)

Organisatie: JNM Markvallei

zaterdag 24 augustus 2002

NACHT VAN DE VLEERMUIS

In het kader van de landelijk gehouden nacht van de vleermuis kunnen wij niet achter blijven. Daarom zullen we deze avond op zoek gaan naar deze beestjes in Wortel Kolonie.

Waar ? Wanneer? 21 u. Casino Wortel Kolonie.

Verantwoordelijke: Dimitri Van Pelt (0476 90 72 49)

Organisatie: Natuurpunt Markvallei

donderdag 29 augustus 2002

PLANTENWANDELING

Vandaag is het de beurt aan de Aschputten naast de Mark.

Waar ? Wanneer? 19 u. Vredesboom Meer

Verantwoordelijke: Jack Govaerts (03 315 71 85)

Organisatie: Natuurpunt Markvallei

zaterdag 31 augustus 2002

BUSUITSTAP DE PEEL

Op deze laatste vakantiedag gaan we op uitstap naar "De Peel". Dit gebied op de grens van Noord Brabant en Limburg is gekend om zijn veengebied. Er is ook een mooi aangelegd bezoekerscentrum. Er zijn uitgestippelde wandelingen, waarbij de knuppelpaadjes zeer gekend zijn. Wij doen deze uitstap met de bus. (als er voldoende belangstelling is)

Waar ? Wanneer? Om 9 u. aan het lokaal, terug om 18 u.

Meebrengen: pick-nick en goede wandelschoenen of laarzen

Verantwoordelijke: Jaak Brosens (03.315.74.41)

Organisatie: Natuurpunt Markvallei

Inschrijven: voor 20 augustus bij Jaak Brosens

Kostprijs: 12 EUR - JNM-ers : 9 EUR.

zondag 1 september 2002

WANDELING ELSAKKER

De Elsakker is deze morgen het doel van onze wandeling.

Waar ? Wanneer? 9 u. Kerk van Meerle

Verantwoordelijke: Jack Govaerts (03 315 71 85)

Organisatie: Natuurpunt Markvallei

woensdag 4 september 2002

VERGADERING NME

Waar ? Wanneer? 20 u. in het lokaal.

Verantwoordelijke: Drej Oomen (03 315 02 45)

Organisatie: Natuurpunt Markvallei

donderdag 5 september 2002

PLANTENWANDELING

Voor de derde keer bezoeken we de Vlinderwei in de Halsche Beemden.

Waar ? Wanneer? 19 u. Kapel Hal

Verantwoordelijke: Jack Govaerts (03 315 71 85)

Organisatie: Natuurpunt Markvallei

woensdag 11 september 2002

VERGADERING NATUURPUNT

Waar ? Wanneer? 20 u. in het lokaal.

Verantwoordelijke: Drej Oomen (03 315 02 45)

Organisatie: Natuurpunt Markvallei

zondag 15 september 2002

CULINI-ACTIVITEIT JNM

Na het succes van vorig jaar gaan wij ons dit jaar nog eens toeleggen op een lekkere activiteit.

Waar ? Wanneer? 14 u in het lokaal. Einde 17 uur.

Verantwoordelijke: Culinaire werkgroep & Initiatie werkgroep

Organisatie: JNM Markvallei

Inschrijven: bij Stef Bastiaansen (03 314 80 38) voor 10 september !!!

vrijdag 20 september 2002

DEADLINE 'T BIETEUTJE

Artikels moeten binnenkomen bij Wim Verschraegen.

zondag 29 september 2002

PADDESTOELENWANDELING

We trekken er deze namiddag op uit met Harry Hendrickx, een specialist die ons heel wat kan laten zien.

Waar ? Wanneer? 14 u. Casino Wortel Kolonie

Verantwoordelijke: Jack Govaerts (03 315 71 85)

Organisatie: Natuurpunt Markvallei

zondag 29 september 2002

BOSSPEL JNM

We gaan er weer tegenaan. Zorg dat je er bij bent!

Waar ? Wanneer? 14 u. aan het lokaal met fiets. Einde 17 u.

Verantwoordelijke: Leen Van Delm (03.314.36.97)

Organisatie: JNM Markvallei

zaterdag 5 oktober 2002

VOGELKIJKDAG

Op de trektelpost van de Hees kunnen we vandaag samen met de vaste tellers eens een kijkje nemen bij de doortocht van de trekvogels.

Waar ? Wanneer? 8 u. Kerk van Hoogstraten

Verantwoordelijke: Drej Oomen (03 315 02 45)

Organisatie: Natuurpunt Markvallei

zondag 6 oktober 2002

WANDELING ZONDEREIGEN

Deze eerste zondag gaan we even vreemd, in plaats van in Hoogstraten te blijven trekken we naar het naburige Zondereigen.

Waar ? Wanneer? 9 u. Kerk Zondereigen

Verantwoordelijke: Jack Govaerts (03 315 71 85)

Organisatie: Natuurpunt Markvallei

TREKTELLEN 2002.

Op de trektelpost in De Hees beginnen we te tellen tijdens de weekends van 14-15 september, 21-22 september en 28-29 september. Vanaf 1 oktober tellen we dagelijks. We beginnen te tellen vanaf zonsopgang.

Geert en zijn sprinkhaan

Geert wou graag een hondje, maar dat mocht niet van thuis. Dus ging hij een sprinkhaan vangen, op het veldje achter de hoge flat waar hij woonde. Hij deed de sprinkhaan in een glazen potje, met wat gras en madelieven, en zette het naast zijn bed.

« Dag gekke springer, » zei Geert. « Nu heb ik jou in plaats van een hondje. » Maar de sprinkhaan wou weg met een sprong en hij stootte verschrikkelijk zijn kop tegen het glas. « Auw, domme koppestoot, » zei Geert. « Dat moet je niet doen. Blijf rustig zitten en ga slapen zoals ik. »

Geert draaide zich om in zijn bed, maar hij wou er meteen weer uit, met een sprong, en hij stootte verschrikkelijk met zijn kop tegen het plafond. « Auw! » Het was alleen maar een droom, maar dat wist Geert niet, hij dacht dat het echt gebeurde, dat hij werkelijk een reuzenspringer was geworden, en daar ging hij opnieuw, nu door de deur naar buiten, over de gallerij, spring-spring-spring-auw, met zijn kop tegen de leuning, spring-spring de trappen af. Auw, alweer een koppestoot, hard tegen een muur. Geert kon niet meer lopen, alleen nog ver springen, geweldig hoog en geweldig ver, over straten en pleinen. Hij sprong verder dan hij kon zien en stootte auw zijn kop als hij terechtkwam tegen een lantaarnpaal, tegen een boomtak, tegen een brug of tenen een dakgoot en auw auw tegen de deur van de school. Geert ging naar binnen en sprong pats met zijn kop tegen het bord vol sommen.

« Foei, Geert Koppestoot, » zei de juffrouw, « je bent veel te laat. » Ze zat aan haar tafel voor de klas, juffrouw Daatselaar. Ze had twee sprieten op haar hoofd, dat was heel gewoon in de droom, en vier dunne armpjes, maar benen zaten dubbelgevouwen, zo lang waren ze. « Foei, » zei juffrouw Daatselaar nog eens. « Kom jij eens hier, Geert Koppestoot ». Ze had geweldige bolle ogen en gladde wangen zonder neus ertussen. Juffrouw Daatselaar was gewoon een sprinkhaan en ze

deed Geert in een glazen potje met wat sla en andijvie en zette het op haar tafel.

« Ziezo, ondeugende springer, » zie ze. « Nu heb ik je. » Geert wilde weg, maar hij stootte verschrikkelijk met zijn kop tegen het glas en sprinkhaan Daatselaar riep : « Rustig, rustig, rustig, » met zo een lang mogelijk en luid rollende R, dat Geert wakker werd.

« Rrrr, » klonk het nog in zijn oren. Nu echt. Het was de sprinkhaan in het potje naast zijn bed. De maan scheen erop door een kier in de gordijnen, en de sprinkhaan tsjirpte in ht blauwe toverlicht. « Wil je eruit, jochie ? » vroeg Geert.

Hij stond op, trok een broek en een trui over zijn pyjama aan , en sokken, pakte het potje, sloop naar de voordeur en stapte de gallerij op. Zonder één sprong liep hij alle trappen af en door de achterdeur naar het veldje, waar wel honderden sprinkhanen zaten.

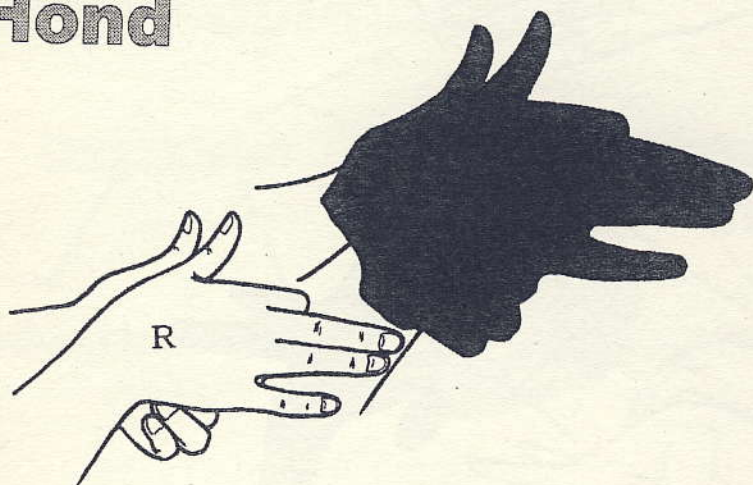
Geert zette het potje in het gras, maakte het open, hield het schuin. « Dag gekke springer , » zei hij. « Ga maar weer naar je vriendjes. » Toen liep hij terug en kroop weer in zijn warme bed. Als ik groot ben, dacht hij, dan neem ik een hond.

Handschaduwen

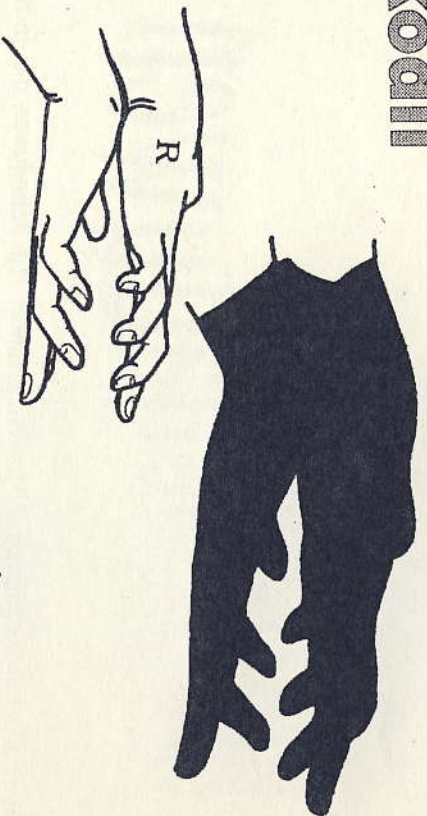
Wat zijn handschaduwen? Handschaduwen zijn schaduwen die je met je handen maakt. Nu denken jullie waarschijnlijk de schaduw van een hand is toch maar een gewone schaduw net als alle andere. Als je je handen gewoon houdt wel natuurlijk, maar zoals jullie allemaal wel weten kunnen we onze handen bewegen. Hou je je handen eens iets anders en je ziet dat er een andere schaduw komt. Ik heb hier voor jullie enkele voorbeelden gegeven, je kunt ze eens uitproberen. Als je het al goed kan, kan je er een verhaaltje mee verzinnen. Probeer zelf ook een paar schaduwen te verzinnen. Je hebt een licht nodig en een doek of een muur of een tentzeil of ... Succes!!!

Hond

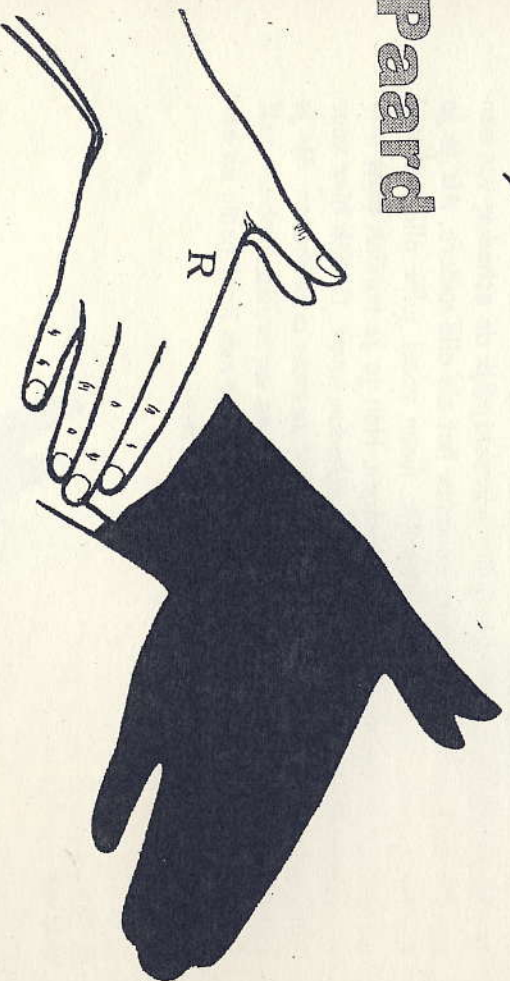

Krokodii

Paard

Olifant

Dada!!!

Dit is helaas al het einde van dit piepteutje. Ik hoop dat jullie een beetje genoten hebben. En als jullie hier nog iets over te zeggen hebben of gewoon iets anders, zoals Koen, Tine en Jasper vorige keer, mogen jullie dat zeker doen.

De vakantiegroetjes van mij en de rest van de piepbegeleiding!

Artikeltjes, tekeningen, gedichtjes,... binnenbrengen bij mij:

Leen Segers

Sluiskensweg4

2321 Meer

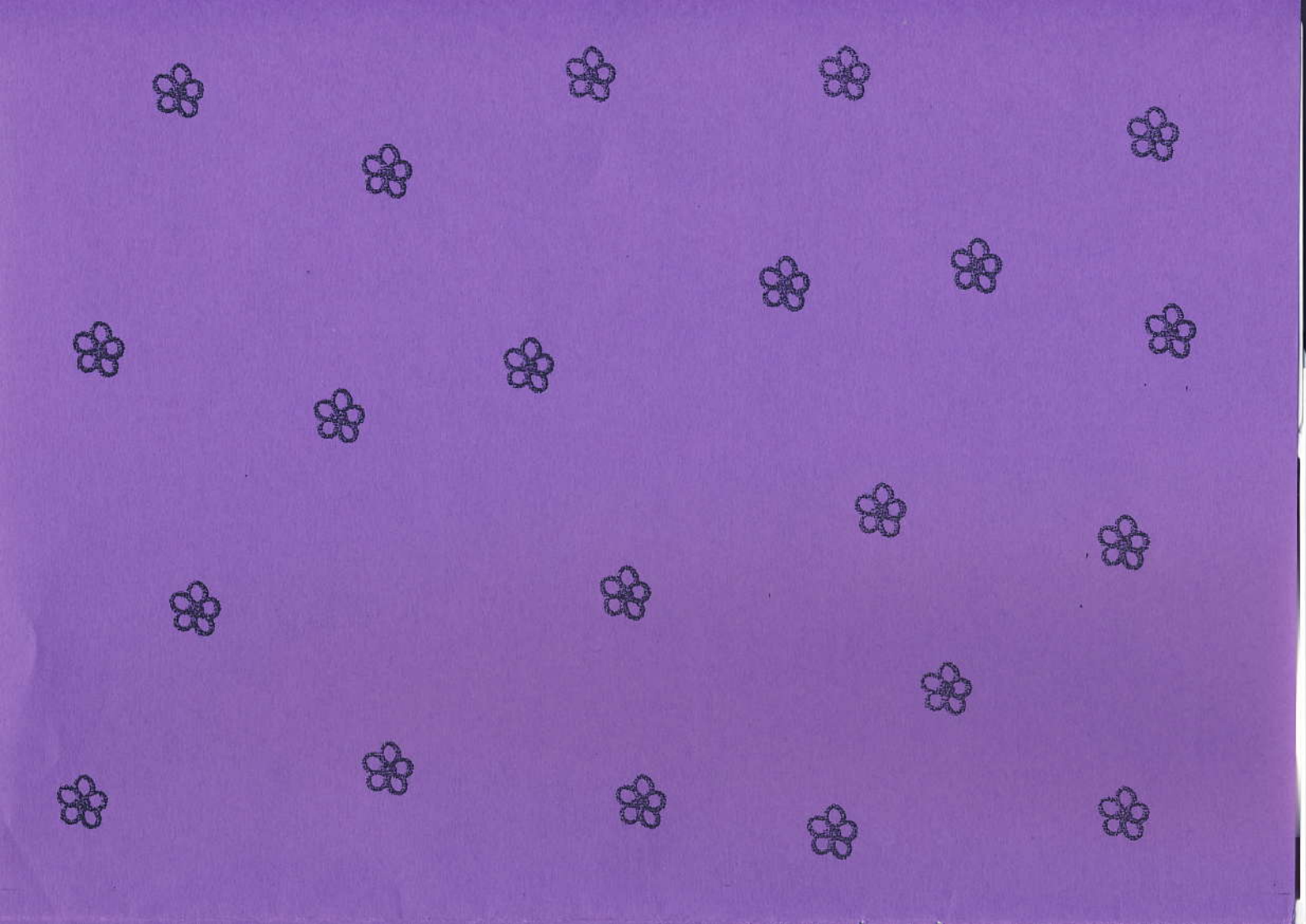
03/31508806

e-mail: leen_segers@hotmail.com

afscheidsmopje: Wat is wit en loopt door de woestijn?

Een kudde yoghurt!!!

43034/155